

อิทธิพลของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบ และโครงสร้างการถือหุ้นที่มีผลต่อการวางแผนภาษี : หลักฐานเชิงประจักษ์จากประเทศไทย

ดร.สัตยา ตันจันทร์พงศ์

ดร.รัชเนีย บังเมฆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาการบัญชี

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาอิทธิพลของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบ และโครงสร้างการถือหุ้นที่มีผลต่อการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีใช้กลุ่มธุรกิจการเงิน โดยมีขอบเขตการศึกษาจำกัดเฉพาะปี พ.ศ. 2555–2557 จำนวน 714 ตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า การแบ่งแยกระหว่างประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการและบริษัทครอบครัว มีอิทธิพลในเชิงบวกกับการวางแผนภาษี ขณะที่จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบและค่าตอบแทนกรรมการ มีอิทธิพลในเชิงลบกับการวางแผนภาษี นอกจากนี้ จำนวนกรรมการตรวจสอบที่จบการศึกษาทางบัญชีและการเงิน มีอิทธิพลในเชิงบวกกับการวางแผนภาษีในกลุ่มบริษัทครอบครัว แต่มีอิทธิพลในเชิงลบในกลุ่มที่ไม่มีใช้บริษัทครอบครัว

คำสำคัญ: คณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบ โครงสร้างการถือหุ้น การวางแผนภาษี

The Influence of Board of Directors, Audit Committee and Ownweship Structure Impact on Tax Planning: An Empirical Evidence of Thailand

Dr.Sathaya Thanjunpong

Dr.Ratchaneeya Bangmek

Assistant Professor of Accountancy Department,

Faculty of Business Administration, Maejo University

ABSTRACT

This paper aimed to examine the influence of board of directors, audit committee and ownership structure impact on tax planning, which excluded financial sectors, in the Stock Exchange of Thailand. The paper was based only on the year 2012-2014 and the sample size consisted of 714 firm-year. The paper found that the separate between the chairman and the managing director and family firms had positive effects on tax planning. Furthermore, number of audit committee and remuneration of directors had negative effects on tax planning. However, number of audit committee with graduation from accounting and/or financing had positive effects on tax planning in family firms whereas had negative effects in non-family firms.

Keywords: Board of Directors, Audit Committee, Ownership Structure, Tax Planning

บทนำ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการนำแนวคิดกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้เพื่อสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือให้แก่นักลงทุน ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานรัฐบาล (กรมสรรพากร) ซึ่งผลงานวิจัยในอดีตที่สนับสนุนแนวคิดนี้พบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีช่วยลดการวางแผนภาษี (Sathaya Thanjunpong, 2014) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีที่ลดลง (Khaoula, and Ali, 2012; Koanantachai, 2013) คณะกรรมการบริษัทมีหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการเพื่อประโยชน์สูงสุดของบริษัท รวมทั้งรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและเป็นอิสระจากฝ่ายจัดการ สำหรับทางด้านคณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินการ และการเพิ่มมูลค่าให้องค์กร ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงิน นอกจากนี้ คณะกรรมการบริษัทยังเป็นตัวกลางที่ช่วยลดความขัดแย้งของผลประโยชน์ระหว่างคณะกรรมการบริษัทกับผู้ถือหุ้น และคณะกรรมการบริษัทกับผู้สอบบัญชี (Dhaliwal et al., 2013) โดยผลการวิจัยที่ศึกษาในต่างประเทศ พบว่าลักษณะของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบ และโครงสร้างการถือหุ้นเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษี (Minnick, and Noga, 2010; Khaoula, and Ali, 2012)

อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทย บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่เป็นบริษัทครอบครัวและมีการถือหุ้นแบบกระจุกตัว (Wiwattanakanta et al., 2001) มีความแตกต่างกับกลุ่มประเทศตะวันตก คือ บุคคลภายในครอบครัวจะมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการบริษัทและผู้บริหาร กอปรกับโครงสร้างของกลุ่มธุรกิจของบริษัทไทย ทำให้เกิดการโยกย้ายเงินจากบริษัทหนึ่งไปยังอีกบริษัทหนึ่งได้ง่าย ทำให้ผู้บริหารสามารถควบคุมและประสานงานกับบริษัททุกแห่งของกลุ่มธุรกิจในเครือเดียวกัน จึงทำให้ง่ายต่อการวางแผนภาษี แต่ถ้าบริษัท

ครอบครัวมีประธานกรรมการเป็นอิสระ มีการแบ่งแยกอำนาจประธานกรรมการบริษัทและกรรมการผู้จัดการ รวมทั้งคณะกรรมการตรวจสอบที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น คณะกรรมการตรวจสอบมีผู้มีความรู้ทางด้านบัญชีและธุรกิจเพิ่มขึ้น และมีจำนวนครั้งในการประชุมเพิ่มขึ้น อาจทำให้บริษัทครอบครัวมีการวางแผนภาษีลดลง ความดังกล่าวจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาในเชิงประจักษ์ถึงอิทธิพลของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบและโครงสร้างการถือหุ้นที่มีผลต่อการวางแผนภาษีหรือไม่ อย่างไร

แนวคิด ทฤษฎี และผลวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในกระบวนการกำกับดูแล **คณะกรรมการบริษัท** (Board of Directors) มีบทบาทสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์และนโยบายการบริหารงาน ตลอดจนกลยุทธ์ในการวางแผนภาษี และการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้บรรลุประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เกิดความมั่งคั่งแก่ผู้ถือหุ้น (Minnick and Nogo, 2010) รวมทั้งต้องมีความรับผิดชอบ ต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ถือหุ้นและเป็นอิสระจากฝ่ายจัดการ ซึ่งคณะกรรมการบริษัท ประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถที่เพียงพอ ที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคณะกรรมการบริษัท ควรเลือกให้กรรมการอิสระดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ ประธานคณะกรรมการและกรรมการผู้จัดการ ไม่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันและคณะกรรมการบริษัท ต้องจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบด้วย

กรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) เป็นคณะกรรมการชุดย่อยของคณะกรรมการบริษัท โดยมีจุดมุ่งหมายคือ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินการ และการเพิ่มมูลค่าให้องค์กร รวมทั้งจะเป็นตัวกลางที่ช่วยลดความขัดแย้งของผลประโยชน์ระหว่างคณะกรรมการบริษัทและผู้ถือหุ้น โดยมีหน้าที่สำคัญ คือ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงิน ตลอดจนการควบคุมภายใน รวมทั้งสอบทานการเลือกใช้นโยบายทางบัญชีและการวางแผนภาษีที่เหมาะสม

การนำการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ในการควบคุมดูแลผู้บริหาร เพื่อให้ผู้บริหารบริหารงานให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมายและเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่กิจการนั้น ได้รับการสนับสนุนจากทฤษฎีดังต่อไปนี้

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) อธิบายถึงความสัมพันธ์การเป็นตัวแทนที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายเจ้าของบริษัท (ผู้ถือหุ้น) คือ ตัวการ และฝ่ายบริหาร (คณะกรรมการบริษัท) คือ ตัวแทน มีหน้าที่กำหนดกลยุทธ์และบริหารจัดการองค์กรตามกลยุทธ์นั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัท (Jensen and Meckling, 1976) ถ้าผู้บริหารสามารถสร้างผลตอบแทนสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้นโดยใช้วิธีการที่เหมาะสม จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของบริษัทและฝ่ายบริหารยังคงมีประสิทธิผลที่ดี แต่ถ้าหากผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ของเจ้าของบริษัทและฝ่ายบริหารไม่สอดคล้องกัน จึงทำให้เกิดปัญหาตัวแทน (Agency Problem)

ทฤษฎีการบัญชีแบบโพสิทีฟ (Positive Accounting Theory) อธิบายถึงการให้ผลตอบแทน (Bonus Plan) โดยสมมติฐานนี้จะให้ผลตอบแทนพิเศษแก่ผู้บริหาร ซึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการบริหารงาน ดังนั้น กำไรสุทธิทางบัญชีจึงนำมาใช้ในการวัดผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โดยผู้บริหารจึงมีแนวโน้มเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อให้ตนเองได้รับผลตอบแทนมากขึ้น (Watts and Zimmerman, 1990)

ทฤษฎี Alignment Effect อธิบายว่าการถือหุ้นอย่างกระจุกตัวของสมาชิกครอบครัวจะเป็นค้ำประกันสัญญาที่ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุม จะไม่ช่วยผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นที่ไม่มีอำนาจควบคุม เพื่อที่จะสร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเองและอาจทำให้ผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุมและผู้ถือหุ้นที่ไม่มีอำนาจควบคุม สอดคล้องกันไป ในทิศทางเดียวกันมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจบริหารงานเพื่อเพิ่มมูลค่ากิจการ ตลอดจนคำนึงถึงความยั่งยืนของธุรกิจ และชื่อเสียงของครอบครัว ขณะที่ทฤษฎี

Entrenchment Effect กลับอธิบายตรงกันข้ามว่า หากผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีอำนาจในการบริหารงานอย่างเต็มที่ ผู้ถือหุ้นดังกล่าวจะยึดผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลักและจะจำกัดข้อมูลทางการเงินที่รั่วไหลสู่ผู้ถือหุ้นรายย่อย ซึ่งจะทำให้ข้อมูลบัญชีของบริษัทไม่ค่อยโปร่งใส ดังนั้นการเป็นบริษัทครอบครัว อาจส่งผลให้คุณภาพของการรายงาน (Francis, et al. 2005)

การวางแผนภาษี (Tax Planning) หมายถึง การทำให้ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลง ซึ่งรวมถึงการหลีกเลี่ยงภาษี (Tax Avoidance) ที่อาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย หรือการบรรเทาภาษี เพื่อให้ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้น้อยลงหรือไม่ต้องเสียภาษี ซึ่งสามารถแบ่งตัววัดค่าการวางแผนภาษีออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางภาษีลดลง โดยไม่กระทบกำไรทางบัญชี งานวิจัยในอดีตนิยมวัดค่าการวางแผนภาษีของการวางแผนภาษีในรูปแบบนี้ โดยวัดจากอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (Effective Tax Rate: ETR) ซึ่งถ้าบริษัทมีการวางแผนภาษีจะมีค่า ETR ต่ำ (Chen, et al., 2010)
2. การวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลง งานวิจัยในอดีตวัดค่าการวางแผนภาษีจากอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (Tanyaporn Tantiyavarong, 2009)

คุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษี

งานวิจัยในอดีตที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนภาษี พบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีช่วยลดการวางแผนภาษี (Sathaya Thanjunpong, 2014) โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบ มีบทบาทสำคัญในการช่วยลดการวางแผนภาษี (Khaoula, and Ali, 2012; Koanantachai, 2013) อย่างไรก็ตามงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาอิทธิพลของคณะกรรมการบริษัทที่มี

ต่อการวางแผนภาษียังมีความขัดแย้งกัน ซึ่งสรุปผลงานวิจัยได้ว่าคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทมีอิทธิพลในเชิงบวกกับการวางแผนภาษี (ETR มีค่าต่ำ) งานวิจัยในอดีตที่สนับสนุนแนวคิดนี้ พบว่า ประธานกรรมการเป็นคนเดียวกับกรรมการผู้จัดการมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีที่เพิ่มขึ้น (Brickley et al., 1997) คณะกรรมการบริษัทที่มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านบัญชีและ/หรือการเงิน จะทำให้มีการวางแผนภาษีเพิ่มขึ้น (Taylor, and Richardson, 2014) และค่าตอบแทนกรรมการบริษัทจะมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีเพิ่มขึ้น (Minnick, and Noga, 2010; Taylor, and Richardson, 2014)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในอดีตกลับพบว่า คณะกรรมการบริษัทที่มีอิทธิพลในเชิงลบกับการวางแผนภาษี (ETR มีค่าสูง) ดังเช่นงานวิจัยของ Minnick, and Noga (2010) ประธานกรรมการเป็นคนเดียวกับผู้บริหาร ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายภาษีที่เพิ่มขึ้น แสดงว่ามีการวางแผนภาษีลดลง รวมทั้งสัดส่วนของจำนวนกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น จะช่วยลดการหลีกเลี่ยงภาษีได้ หรือสัดส่วนของจำนวนกรรมการที่มาจากครอบครัวลดลง หรือมีการแบ่งแยกระหว่างประธานกรรมการบริษัทและกรรมการผู้จัดการ จะทำให้ผู้บริหารใช้วิธีการตั้งราคาโอน (Transfer Pricing) ลดลง (Lo, Wong, and Firth, 2010) ถ้าคณะกรรมการบริษัทเป็นสมาชิกในสมาคมทางภาษี จะส่งผลให้บริษัทมีการวางแผนภาษีลดลง (Taylor, and Richardson, 2014) และค่าตอบแทนกรรมการบริษัทมีผลกระทบต่อภาระการวางแผนภาษีลดลง (Mulyadi and Anwar, 2015) ขณะที่งานวิจัยของ Khaoula and Ali (2012) พบว่า ขนาดของคณะกรรมการบริษัท จำนวนกรรมการที่เป็นอิสระไม่มีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษีและงานวิจัยของ Zeng et al., and Ftouhi (2013) พบว่า สัดส่วนกรรมการอิสระ ในคณะกรรมการบริษัท และประธานกรรมการเป็นคนเดียวกับกรรมการผู้จัดการไม่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษี

คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษี

งานวิจัยในอดีตที่ศึกษาถึงอิทธิพลของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีผลต่อการวางแผนภาษี พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลในเชิงบวกกับการวางแผนภาษี ดังเช่นงานวิจัยของ Robinson, Xue, and Zhang, (2012) และ Dhaliwal, et al. (2013) พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านบัญชี จะมีผลกระทบในเชิงบวกต่อการวางแผนภาษีและการปฏิบัติตามหลักภาษี (Tax Compliance) ซึ่งผลทำให้กิจการมีมูลค่าเพิ่มขึ้น รวมทั้งคณะกรรมการตรวจสอบมีจำนวนครั้งในการประชุมเพิ่มขึ้น ทำให้มีกิจกรรมการควบคุมและตรวจสอบเพิ่มขึ้น จะส่งผลต่อคุณภาพกำไรดีขึ้น (Hamdan, Mushtaha and Al-Sartawi, 2013) และช่วยลดข้อผิดพลาดของรายงานทางการเงิน และเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบของผู้ถือหุ้นให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มมูลค่ากิจการ อันอาจเกิดจากการวางแผนภาษีที่เหมาะสม จึงทำให้ค่าใช้จ่ายภาษีลดลง แสดงถึงมีการวางแผนภาษีเพิ่มขึ้น (Stewart and Munro, 2007; Minnick and Noga, 2010) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ Lisic, (2014) กลับพบว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพจะช่วยลดการบริหารกำไร (วัดจากค่าใช้จ่ายภาษี) และจำนวนกรรมการตรวจสอบอิสระทำให้มีการวางแผนภาษีลดลง (Richardson, Taylor, and Lanis, 2013) รวมทั้งการมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านบัญชีและ/หรือการเงินในคณะกรรมการตรวจสอบ จะทำให้ผู้บริหารใช้วิธีการตั้งราคาโอนในกลุ่มบริษัทที่เกี่ยวข้องกันลดลง (Lo, Wong, and Firth, 2010)

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี ย่อมส่งผลให้รายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือและมีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งของผลประโยชน์ระหว่างคณะกรรมการบริษัทกับผู้ถือหุ้น และผู้ถือหุ้นกับรัฐบาล (กรมสรรพากร) นอกจากนั้นเมื่อบริษัทมีประธานกรรมการเป็นอิสระ มีการแบ่งแยก

ระหว่างประธานกรรมการบริษัทและกรรมการผู้จัดการ รวมทั้งการมีคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้น มีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ทางด้านบัญชีและ/หรือการเงินเพิ่มขึ้น และคณะกรรมการตรวจสอบมีการประชุมเพิ่มขึ้น อาจทำให้บริษัทมีการวางแผนภาษีลดลง ดังนั้น คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบจึงมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีที่กำหนดเป็นสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1: ลักษณะของคณะกรรมการบริษัทที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษี

สมมติฐานที่ 2: ลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษี

โครงสร้างการถือหุ้นของบริษัทครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษี

นอกจากคุณลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีแล้ว โครงสร้างการถือหุ้นก็มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีเช่นกัน โดยโครงสร้างการถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย มีลักษณะการถือหุ้นแบบกระจุกตัวและส่วนใหญ่เป็นบริษัทครอบครัว (Family Control) (Wiwattanakantang, 2001) ผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะเป็นบุคคลภายในครอบครัวที่สามารถควบคุมการบริหารได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม (Connelly, et al., 2012) ซึ่งผู้บริหารของบริษัทครอบครัวอาจจำกัดการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน ตัดสินใจเลือกใช้นโยบายบัญชีและภาษีที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง แต่ถ้าบริษัทครอบครัวมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีจำนวนกรรมการเพิ่มขึ้น ก็อาจส่งผลกระทบต่อการวางแผนภาษีที่ลดลง ดังนั้น บริษัทครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษี ซึ่งผลการวิจัยในอดีตยังคงมีความขัดแย้งกันเช่น Tanyaporn Tantiyavarong (2009) และ Bousriandi and Hamed (2015) พบว่าบริษัทครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนภาษี โดยบริษัทที่เป็นบริษัทครอบครัว จะมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีในระดับสูง (ETR มีค่าต่ำ) ขณะที่งานวิจัยของ Chen,

et al. (2010) พบว่าบริษัทครอบครัว มีการวางแผนภาษีในระดับต่ำ (ETR มีค่าสูง) กว่าบริษัทที่ไม่ใช่บริษัทครอบครัว ดังนั้น เพื่อความชัดเจนในงานวิจัย ในการศึกษครั้งนี้จะศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 3: โครงสร้างการถือหุ้นของบริษัทครอบครัวมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อการวางแผนภาษี

ตัวแปรควบคุม (ซึ่งเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษี) ประกอบด้วย ปัจจัยขนาดบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน ความสามารถในการทำกำไร ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตน โครงสร้างการถือหุ้น และภาวะอุตสาหกรรม แสดงเป็นแผนภาพกรอบแนวคิดการวิจัย ตามภาพ 1

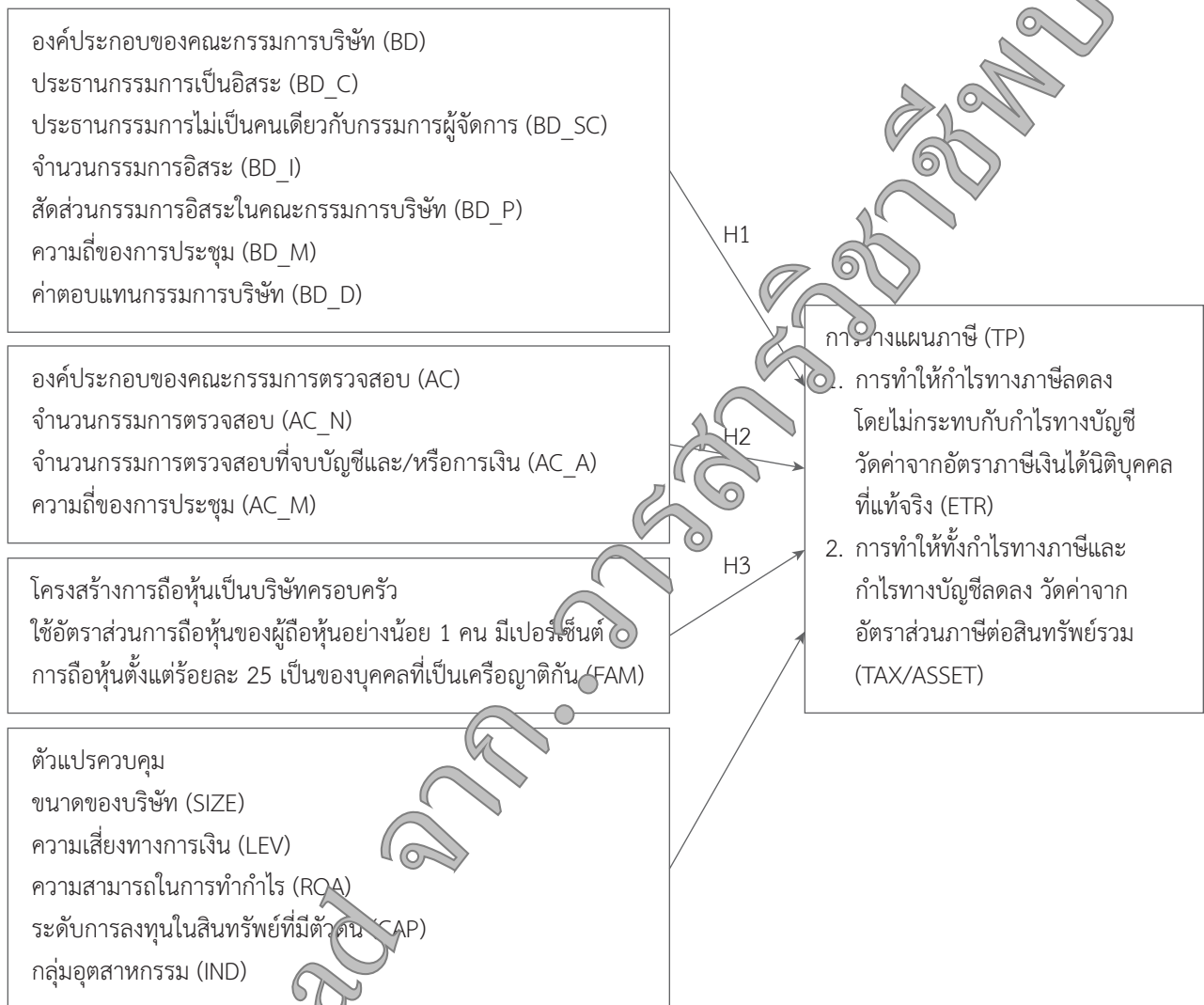
ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี 2558 มีทั้งสิ้น 673 บริษัท (ข้อมูล ณ วันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2558) ที่จำกัดการศึกษาเฉพาะปี พ.ศ. 2555–2557 ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง 7 กลุ่มอุตสาหกรรมตามที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จัดประเภทไว้ โดยผู้วิจัยไม่เลือกกลุ่มธุรกิจดังต่อไปนี้มาศึกษา

1) กลุ่มธุรกิจการเงิน 59 บริษัท เนื่องจากกลุ่มธุรกิจการเงินมีกฎหมายและหลักเกณฑ์อื่นๆ กำกับดูแลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ทั่วๆ ไปของตลาดหลักทรัพย์

2) บริษัทที่อยู่ในกลุ่มที่กำลังอยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน 15 บริษัท เพราะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานและจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการตามที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด จึงมีการบริหารงานแตกต่างจากบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3) กลุ่มหลักทรัพย์ในตลาด เอ็ม เอ ไอ (Market for Alternative Investment: mai) 112 บริษัท เนื่องจากกลุ่มธุรกิจดังกล่าวมีขนาดธุรกิจที่แตกต่างกับกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น และกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์ 56 บริษัท ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีจำนวนทั้งสิ้น 431 บริษัท

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของงานวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยฉบับนี้ใช้ข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) เว็บไซต์ของบริษัท และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่น ๆ ที่เก็บรวบรวมไว้อยู่ในระบบเผยแพร่ข้อมูล

ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET SMART) แต่มีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลปรากฏว่ามีกลุ่มตัวอย่างบริษัทจำนวน 431 บริษัท ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลปี พ.ศ. 2555-2557 จึงทำให้มีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 1,293 ตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	1,293 ตัวอย่าง
หัก มีรอบระยะเวลาบัญชีสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม	57 ตัวอย่าง
ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน	297 ตัวอย่าง
มีผลการดำเนินงานขาดทุน	213 ตัวอย่าง
บริษัทไม่ได้จ่ายค่าตอบแทนกรรมการ	6 ตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าผิดปกติ (Outliers) (ไม่ได้อยู่ในช่วง ± 3 Standard Deviation)	6 ตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่างคงเหลือ	<u>714</u> ตัวอย่าง

การวัดค่าของตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ตัวแปรตามและตัวแปรควบคุม ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ประกอบด้วย

1.1 คณะกรรมการบริษัท ประกอบด้วยประธานกรรมการเป็นอิสระ (Chairman of the Independent) การแบ่งแยกระหว่างประธานกรรมการบริษัทและกรรมการผู้จัดการ (Separate between the Chairman and the Managing Director) จำนวนกรรมการอิสระ (Board Independent) สัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท (the Percentage of Independent Directors in the Board) ความถี่ของการประชุม (Board Meeting) ค่าตอบแทนกรรมการบริษัท (Remuneration of Directors) วัดจากค่าลอการิทึมธรรมชาติของค่าตอบแทนกรรมการบริษัท

1.2 คณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วยจำนวนกรรมการตรวจสอบ (Number of Audit Committee) จำนวนกรรมการตรวจสอบที่จบบัญชีและ/หรือการเงิน (Number of Audit Committee with graduation from accounting and/or financing) ความถี่ของการประชุม (Audit Committee Meeting)

1.3 โครงสร้างการถือหุ้นเป็นบริษัทครอบครัว (Family Control) ใช้อัตราส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 1 คนมีเปอร์เซ็นต์การถือหุ้นตั้งแต่ร้อยละ 25 เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะของการเป็นเครือญาติกัน เช่น นามสกุลเดียวกัน คู่สมรส พี่น้อง บิดา มารดา สะใภ้ เขย รวมทั้งเป็นบริษัทที่มีความเกี่ยวข้องกัน

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การวางแผนภาษี การวัดค่าตัวแปรการวางแผนภาษี แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1 การวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางภาษีลดลง โดยไม่กระทบกับกำไรทางบัญชี (book-tax nonconforming tax planning) วัดจากค่าอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (Effective Tax Rate: ETR) คำนวณจากอัตราส่วนค่าใช้จ่ายภาษีต่อกำไรทางบัญชีก่อนหักภาษีเงินได้

2.2 การวางแผนภาษีที่ทำให้ทั้งกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลง (book-tax conforming tax planning) จะใช้การวัดค่าอัตราส่วนค่าใช้จ่ายภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/ASSET) (Tanyaporn Tantiyavarong, 2009) เพราะค่าใช้จ่ายภาษีเป็นค่าที่แสดงถึงจำนวนภาษีเงินได้ที่บริษัทต้องชำระ ซึ่งเกิดจากกำไรทางภาษีสำหรับงวดที่ปรากฏในรายงานทางการเงิน และใช้ค่าสินทรัพย์รวมเป็นตัวปรับลดผลกระทบจากระดับขนาด (Scale Effects)

3. **ตัวแปรควบคุม (Control Variables)** เป็นตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทที่มีผลกระทบต่อ การวางแผนภาษี งานวิจัยในอดีตที่มีการศึกษามาแล้ว ประกอบด้วย ปัจจัยขนาดบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน ความสามารถในการทำกำไร ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตน และกลุ่มอุตสาหกรรม ดังนี้

3.1 ขนาดบริษัท (Firm Size) วัดจากค่าลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม

3.2 ความเสี่ยงทางการเงิน (Leverage) วัดจากอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม

3.3 ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) ใช้อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA) ซึ่งคำนวณจากกำไรทางบัญชีก่อนหักภาษีต่อสินทรัพย์รวม

3.4 ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตน (Capital Intensity) วัดจากอัตราเงินที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม

3.5 กลุ่มอุตสาหกรรม (Industry Group) แบ่งตามการแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยออกเป็น 7 กลุ่มซึ่งใช้ตัวแปรเทียม (0,1) เป็นตัววัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 1 พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 714 ตัวอย่าง โดยเป็นบริษัทครอบครัว 532 ตัวอย่าง และบริษัทไม่ใช่บริษัทครอบครัว 182 ตัวอย่าง ซึ่งโดยภาพรวมอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.2040 และอัตราค่าใช้จ่ายภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/ASSET) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.017 (ค่า ETR และ TAX/ASSET มีค่าต่ำแสดงถึงการวางแผนภาษีในระดับสูง) ทางด้านคณะกรรมการบริษัท พบว่าประธานกรรมการเป็นอิสระร้อยละ 29.0 มีการแบ่งแยกระหว่างประธานกรรมการบริษัทและกรรมการผู้จัดการร้อยละ 72.0 มีจำนวนกรรมการอิสระโดยเฉลี่ย 4.18 คน มีสัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัทโดยเฉลี่ยร้อยละ 40.2 มีจำนวนครั้งของการประชุมโดยเฉลี่ย 7.28 ครั้ง และมีค่าเฉลี่ยค่าลอการิทึมธรรมชาติของค่าตอบแทนกรรมการบริษัทเท่ากับ 15.380 ทางด้านคณะกรรมการตรวจสอบ พบว่ามีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบโดยเฉลี่ย 3.17 คน มีจำนวนกรรมการตรวจสอบที่จับบัญชีและ/หรือการเงินโดยเฉลี่ย 1.02 คน และมีจำนวนครั้งของการประชุมโดยเฉลี่ย 5.98 ครั้ง นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างมีโครงสร้างการถือหุ้นของบริษัทครอบครัวร้อยละ 75.0 และมีค่าเฉลี่ยของขนาดบริษัทที่วัดจากค่าลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม เท่ากับ 22.562 มีความเสี่ยงทางการเงินโดยเฉลี่ยร้อยละ 42.8 มีความสามารถในการทำกำไรโดยเฉลี่ยร้อยละ 7.9 และมีระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตนโดยเฉลี่ยร้อยละ 33.2

ตารางที่ 1 แสดงค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปร

ตัวแปร	จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 714 ตัวอย่าง		บริษัทครอบครัว 532 ตัวอย่าง		บริษัทที่ไม่มีบริษัทครอบครัว 182 ตัวอย่าง	
	Mean	Std.Deviation	Mean	Std.Deviation	Mean	Std.Deviation
ETR	0.204	0.229	0.186	0.167	0.257	0.309
TAX/ASSET	0.017	0.020	0.016	0.017	0.018	0.027
BD_C	0.29	0.455	0.29	0.452	0.31	0.463
BD_SC	0.72	0.450	0.70	0.457	0.71	0.429
BD_I	4.18	1.236	4.18	1.283	4.17	1.092
BD_P	0.402	0.083	0.402	0.081	0.403	0.083
BD_M	7.28	3.606	7.19	3.59	7.54	3.639
BD_D	15.380	1.061	15.407	1.10	15.300	0.914
AC_N	3.17	0.474	3.17	0.410	3.18	0.626
AC_A	1.02	0.75	1.05	0.730	0.96	0.796
AC_M	5.98	2.96	6.18	3.215	5.40	1.915
FAM	0.75	0.44	—	—	—	—
SIZE	22.562	1.510	22.614	1.589	22.410	1.244
LEV	0.428	0.193	0.422	0.197	0.448	0.179
ROA	0.079	0.062	0.080	0.065	0.074	0.052
CAP	0.332	0.342	0.338	0.372	0.313	0.237

หมายเหตุ: ETR = อัตราส่วนค่าใช้จ่ายภาษีต่อกำไรทางบัญชีก่อนหักภาษีเงินได้ TAX/ASSET = วัตค่าอัตราส่วนค่าใช้จ่ายภาษีต่อสินทรัพย์รวม BD_C = ให้ค่าเป็น 1 ถ้าประธานกรรมการเป็นอิสระ ที่เหลือเป็น 0 BD_SC = ให้ค่าเป็น 1 ถ้าประธานกรรมการไม่เป็นคนเดียวกับกรรมการผู้จัดการ ที่เหลือเป็น 0 BD_I = จำนวนกรรมการอิสระ BD_P = อัตราส่วนของกรรมการอิสระต่อคณะกรรมการบริษัท BD_M = ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท BD_D = วัตจากค่าลอการิธึมธรรมชาติของค่าตอบแทนกรรมการบริษัท AC_N = จำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบ AC_A = จำนวนกรรมการตรวจสอบที่จับบัญชีและ/หรือการเงิน AC_M = ความถี่ของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ FAM = บริษัทครอบครัว โดยให้ค่าเป็น 1 ถ้าผู้ถือหุ้นของครอบครัวถือหุ้นเท่ากับหรือเกินค่าร้อยละ 25 ที่เหลือเป็น 0 SIZE = วัตจากค่าลอการิธึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม LEV = อัตราส่วนของหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม ROA = อัตราส่วนของกำไรทางบัญชีก่อนหักภาษีต่อสินทรัพย์รวม CAP = วัตจากอัตราส่วนที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ต่อสินทรัพย์รวม *, **, *** นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.10, 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2 พบว่า การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของอิทธิพลของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบและโครงสร้างการถือหุ้นของบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบและโครงสร้างการถือหุ้นของบริษัทครอบครัวยังมีผลต่อการวางแผนภาษี ที่ทำให้กำไรทางภาษียลดลง โดยไม่กระทบกับกำไรทางบัญชี (วัดจากค่า ETR) จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของค่า BD_SC มีค่าเท่ากับ 0.241 และมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า การแบ่งแยกระหว่างประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการ มีอิทธิพลกับการวางแผนภาษีที่เพิ่มขึ้น สำหรับการวางแผนภาษีที่ทำให้ทั้งกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษียลดลง (วัดจากค่า TAX/ASSET) จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของค่า AC_N มีค่าเท่ากับ -0.221 และมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ถ้าบริษัทมีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบเพิ่มขึ้นจะช่วยลดการวางแผนภาษี นอกจากนี้ การวางแผนภาษี (ที่วัดจากค่า ETR และ TAX/ASSET) จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของค่า BD_D มีค่าเท่ากับ -0.169 และ -0.168 ตามลำดับและมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ค่าตอบแทนกรรมการบริษัทมีอิทธิพลกับการวางแผนภาษีที่ลดลง รวมทั้งเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของค่า FAM มีค่าเท่ากับ 0.259 และ 0.218 ตามลำดับและมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า บริษัทครอบครัวยังมีอิทธิพลกับการวางแผนภาษีที่เพิ่มขึ้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งตามโครงสร้างการถือหุ้น ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ บริษัทครอบครัวยังมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีที่เพิ่มขึ้น ดังในตาราง 3 พบว่า บริษัทครอบครัวยังมีการวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางภาษียลดลง โดยไม่กระทบกับกำไรทางบัญชี (วัดจากค่า ETR) จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของค่า BD_SC มีค่าเท่ากับ 0.281 และมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า การแบ่งแยกระหว่างประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการ มีอิทธิพลกับการวางแผนภาษีที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการวางแผนภาษี (ที่วัดจาก

ค่า ETR และ TAX/ASSET) จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของค่า BD_D มีค่าเท่ากับ -0.177 และ -0.177 ตามลำดับและมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ค่าตอบแทนกรรมการบริษัทมีอิทธิพลกับการวางแผนภาษีที่ลดลง และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของค่า AC_N มีค่าเท่ากับ -0.311 และ -0.539 ตามลำดับและมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ถ้าบริษัทมีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบเพิ่มขึ้นจะช่วยลดการวางแผนภาษี

บริษัทที่มีใช้บริษัทครอบครัวในการวางแผนภาษี (ที่วัดจากค่า ETR และ TAX/ASSET) จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของค่า BD_C มีค่าเท่ากับ -0.286 และ -0.307 ตามลำดับและมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ประธานกรรมการบริษัทมีความเป็นอิสระช่วยลดการวางแผนภาษี และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของค่า BD_D มีค่าเท่ากับ -0.188 และ -0.221 ตามลำดับและมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ค่าตอบแทนกรรมการบริษัทมีอิทธิพลกับการวางแผนภาษีที่ลดลง รวมทั้งเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของค่า AC_M มีค่าเท่ากับ 0.087 และ 0.148 ตามลำดับและมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า บริษัทที่มีจำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบเพิ่มขึ้นจะมีผลกระทบต่อการวางแผนภาษีเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของค่า AC_A ของกลุ่มบริษัทครอบครัวและกลุ่มที่ไม่มีใช้บริษัทครอบครัว มีค่าเท่ากับ 0.158 และ -0.156 ตามลำดับและมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า สำหรับกลุ่มบริษัทครอบครัว ถ้าคณะกรรมการตรวจสอบมีบุคคลที่มีความรู้ทางด้านบัญชีและ/หรือการเงินเพิ่มขึ้น จะมีผลต่อการวางแผนภาษีที่เพิ่มขึ้น ขณะที่สำหรับกลุ่มที่ไม่มีใช้บริษัทครอบครัว ถ้าคณะกรรมการตรวจสอบมีบุคคลที่มีความรู้ทางด้านบัญชีและ/หรือการเงินเพิ่มขึ้น จะช่วยลดการวางแผนภาษี (ที่ทำให้ทั้งกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษียลดลง วัดจากค่า TAX/ASSET)

ตารางที่ 2 แสดงอิทธิพลของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบและโครงสร้างการถือหุ้นที่มีผลต่อค่าวางแผนภาษี

ตัวแปร (N = 714)	LNETR		LNTAX/ASSET	
	b	ค่าสถิติ t	b	ค่าสถิติ t
Intercept	-0.397	-0.393	4.104	5.688
BD_C	-0.113	-1.013	-0.112	-0.900
BD_SC	0.241	2.135**	0.024	0.188
BD_I	-0.050	-0.854	-0.039	-0.602
BD_P	0.095	0.125	-0.415	-0.492
BD_M	-0.002	-0.149	0.001	0.048
BD_D	-0.169	-2.646***	-0.168	-2.375**
AC_N	-0.098	-1.013	-0.221	-2.058**
AC_A	0.091	1.522	0.080	1.202
AC_M	-0.015	-0.839	-0.001	-0.054
FAM	0.259	2.488**	0.218	1.891*
SIZE	0.227	4.774***	0.227	4.287***
LEV	0.108	0.383	0.127	0.406
ROA	4.090	5.277***	-8.908	-10.359***
CAP	0.184	1.367	0.193	1.290
IND	รวม	รวม	รวม	รวม
YEAR	รวม	รวม	รวม	รวม
Durbin-Watson	2.072		1.969	
F	4.755		8.722	
p-Value	0.000		0.000	
Adjusted R ²	0.104		0.192	

ตารางที่ 3 แสดงอิทธิพลของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบที่มีผลต่อการวางแผนภาษี โดยแบ่งตามโครงสร้างการถือหุ้น

ตัวแปร	บริษัทครอบครัว (N = 532)				บริษัทที่มีใช้บริษัทครอบครัว (N = 162)			
	LNETR		LNTAX/ASSET		LNETR		LNTAX/ASSET	
	b	ค่าสถิติ t	b	ค่าสถิติ t	b	ค่าสถิติ t	b	ค่าสถิติ t
Intercept	0.405	0.314	4.351	3.088	-1.732	-1.031	4.364	2.372
BD_C	-0.111	-0.771	-0.111	-0.711	-0.286	-1.754*	-0.307	-1.755*
BD_SC	0.281	2.007**	0.119	0.778	0.220	1.726	-0.041	-0.208
BD_I	-0.005	-0.062	0.010	0.127	-0.065	-0.751	-0.019	-0.200
BD_P	-0.172	-0.180	-0.638	-0.609	0.346	0.313	-0.416	-0.344
BD_M	-0.010	-0.550	-0.010	-0.519	0.016	0.851	0.029	1.395
BD_D	-0.177	-2.242**	-0.177	-2.050**	-0.388	-1.724*	-0.221	-1.851*
AC_N	-0.311	-2.122**	-0.539	-3.365***	0.149	1.455	0.164	1.464
AC_A	0.116	1.469	0.158	1.827*	-0.049	-0.584	-0.156	-1.714*
AC_M	-0.025	-1.217	-0.024	-1.063	0.087	2.368**	0.148	3.689***
SIZE	0.246	4.118***	0.278	4.864***	0.200	2.379**	0.126	1.370
LEV	-0.048	-0.143	-0.042	-0.114	0.906	1.769*	0.743	1.325
ROA	3.983	4.298***	8.122	-8.038***	5.848	4.036***	-10.522	-6.630***
CAP	0.147	0.955	0.330	0.716	0.450	1.195	0.923	2.237**
IND	รวม	รวม	รวม	รวม	รวม	รวม	รวม	รวม
YEAR	รวม	รวม	รวม	รวม	รวม	รวม	รวม	รวม
Durbin-Watson	2.006		1.965		2.257		2.349	
F	1.411		6.065		2.450		8.461	
p-Value	0.000		0.000		0.001		0.000	
Adjusted R ²	0.089		0.167		0.144		0.464	

สรุปผลการวิจัย

การแบ่งแยกระหว่างประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการ มีอิทธิพลในเชิงบวกกับการวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางภาษียลดลง โดยไม่กระทบกับกำไรทางบัญชี (ที่วัดจากค่า ETR) แสดงว่าการแบ่งแยกระหว่างประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการ จะมีผลกระทบต่อการวางแผนภาษีที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีการบัญชีแบบโพสิทีฟ (Positive Accounting Theory) โดยคำตอบแทนของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษี เนื่องจากงานวิจัยนี้ได้แบ่งแยกประธานคณะกรรมการและกรรมการผู้จัดการต้องไม่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งคำตอบแทนผู้บริหารจะมีความสัมพันธ์หรือสอดคล้องกับทักษะ บทบาทความสามารถและผลการดำเนินงานของผู้บริหาร ด้วยเหตุนี้กำไรสุทธิทางบัญชีจึงนำมาใช้ในการวัดผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีแนวโน้มเลือกใช้นโยบายการบัญชีและภาษีที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อตนเองจะได้รับผลตอบแทนมากขึ้น จึงอาจเป็นไปได้ว่าผู้บริหารเลือกวางแผนภาษี ที่ทำให้กำไรทางภาษียลดลง โดยไม่กระทบกับกำไรทางบัญชี (ที่วัดจากค่า ETR)

จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลในเชิงลบกับการวางแผนภาษีที่ทำให้ทั้งกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษียลดลง (วัดจากค่า TAX/ASSET) แสดงว่า บริษัทที่มีคณะกรรมการตรวจสอบเพิ่มขึ้น จะมีผลกระทบต่อการวางแผนภาษียลดลง สอดคล้องกับแนวคิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีและงานวิจัยของ Minnick, and Noga, 2010; Richardson, Taylor, and Lanis, 2013) เมื่อบริษัทมีจำนวนกรรมการตรวจสอบอิสระเพิ่มขึ้น จะส่งผลต่อการวางแผนภาษียที่ลดลง

นอกจากนั้น ค่าตอบแทนกรรมการบริษัทมีอิทธิพลในเชิงลบกับการวางแผนภาษี แสดงว่า บริษัทที่มีการจ่ายค่าตอบแทนให้กรรมการบริษัทเพิ่มขึ้น จะส่งผลต่อการวางแผนภาษียที่ลดลง เพราะคณะกรรมการบริษัทมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบคณะกรรมการบริหาร เพื่อประโยชน์สูงสุดของบริษัท และต้องมีความรับผิดชอบต่อผลการ

ปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ถือหุ้นและเป็นอิสระจากฝ่ายจัดการ ซึ่งคณะกรรมการบริษัท ประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ ประสิทธิภาพ และความสามารถที่เพียงพอ ที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทฤษฎีการสอดคล้องในแรงจูงใจ (Incentive Alignment Theory) และงานวิจัยของ Capital Market Research Institute (2016) พบว่าการกำหนดค่าตอบแทนจากผลตอบแทนของกรรมการบริษัท ขึ้นอยู่กับบทบาทกรรมการในการกำกับดูแล ตรวจสอบ (Monitoring) และผลการดำเนินงานของบริษัท จึงอาจเป็นไปได้ว่าคณะกรรมการบริษัทมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษียของบริษัทลดลง

บริษัทครอบครัวมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีที่เพิ่มขึ้น ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎี Entrenchment Effect และงานวิจัยของ Tanyaporn Tantiyavarong (2009) เพราะสามารถติดต่อสื่อสารกันภายในกลุ่มเครือญาติถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงของบริษัท ทำให้บริษัทครอบครัวไม่ให้ความสำคัญกับตัวเลขกำไรทางบัญชี จึงทำให้บริษัทมีแรงจูงใจเพิ่มขึ้นในการวางแผนภาษีเพื่อลดค่าใช้จ่ายภาษีสำหรับตัวแปรควบคุม พบว่า ขนาดกิจการมีอิทธิพลในเชิงบวกกับการวางแผนภาษี กล่าวคือ บริษัทขนาดใหญ่จะมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีที่เพิ่มขึ้น และบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรสูงจะลดการวางแผนภาษีโดยใช้วิธีที่ทำให้กำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษียลดลง (วัดจากค่า TAX/ASSET) แต่จะใช้วิธีวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางภาษียลดลง โดยไม่กระทบกับกำไรทางบัญชี (วัดจากค่า ETR)

เมื่อแบ่งโครงสร้างการถือหุ้นออกเป็น 2 กลุ่ม คือ บริษัทครอบครัวและบริษัทที่มีใช้บริษัทครอบครัว พบว่า กลุ่มบริษัทครอบครัว มีผลการศึกษาไม่แตกต่างจากภาพรวม ขณะที่จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลในเชิงลบกับการวางแผนภาษีทั้งสองวิธี สำหรับบริษัทที่มีใช้บริษัทครอบครัว มีความแตกต่างจากภาพรวม โดยประธานกรรมการมีความเป็นอิสระ จะมีอิทธิพลในเชิงลบกับการวางแผนภาษี รวมทั้งจำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการ

ตรวจสอบ มีอิทธิพลในเชิงบวกกับการวางแผนภาษี ขณะที่การแบ่งแยกระหว่างประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการและการเพิ่มจำนวนกรรมการตรวจสอบไม่มีผลกระทบต่อการวางแผนภาษี

อย่างไรก็ตาม สำหรับกลุ่มบริษัทครอบครัว ถ้าคณะกรรมการตรวจสอบมีบุคคลที่มีความรู้ทางด้านบัญชีและ/หรือการเงินเพิ่มขึ้น จะมีผลต่อการวางแผนภาษีที่เพิ่มขึ้น ขณะที่สำหรับกลุ่มมิใช่บริษัทครอบครัว ถ้าคณะกรรมการตรวจสอบมีบุคคลที่มีความรู้ทางด้านบัญชีและ/หรือการเงินเพิ่มขึ้น จะช่วยลดการวางแผนภาษี (ที่ทำให้ทั้งกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลง วัดจากค่า TAX/ASSET)

งานวิจัยนี้พบว่าจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้นช่วยลดการวางแผนภาษี ดังนั้น หน่วยงานกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนไทยและหน่วยงานที่มีส่วนในการพัฒนาตลาดทุน ควรส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนไทยจัดให้มีการตรวจสอบอิสระเพิ่มขึ้น รวมทั้งบริษัทจดทะเบียนไทยสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการจัดสรรทรัพยากรและการลงทุนให้มีความเหมาะสมกับผลประโยชน์ที่ได้รับ โดยจัดสรรบุคลากรและงบประมาณเกี่ยวกับคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบ เช่น การเพิ่มจำนวนกรรมการตรวจสอบ หรือ การเพิ่มจำนวนกรรมการตรวจสอบที่จบการศึกษาทางด้านบัญชีและ/หรือการเงิน เป็นต้น

REFERENCES

Brickley, J.A., Jeffrey, L.C., and Jarrell, G. (1997). Leadership structure: Separating the CEO and Chairman of the Board, *Journal of Corporate Finance*, 3, 189–221.

Bousaidi, A., and Hamed, M.S. (2015). The impact of governance mechanisms on tax aggressiveness: Empirical evidence from Tunisian context. *Journal of Asian Business Strategy*, 5(1), 1–12.

Capital Market Research Institute. (2016). *The determinants of the director and management compensation in firms listed in the Stock Exchange of Thailand (SET) and Market for Alternative Investment (mai)*. Retrieved August 13, 2016, from http://www.set.or.th/data/article/attachFile/AttachFile_1409551783513.pdf

Chen, S., Chen, X., Cheng, Q., and Shevlin, T. (2010). Are family firms more tax aggressive than non-family firms? *Journal of Financial Economics*, 95, 41–61.

Connelly, J.T., Limapapastom, P., and Nagarajan, N. (2012). Form versus substance: The effect of ownership structure and corporate governance on firm value in Thailand. *Journal of Banking & Finance*, 36, 1722–1743.

Dhaliwal, D., Gal-Or, R., Naiker, V., and Sharma, D.S. (2013). *The Influence of the Audit Committee on Auditor Provided Tax Planning Services*. Retrieved February 16, 2015, from <http://papers.ssrn.com/abstract=2259314>

Francis, J., LaFond, R., Olsson, P., and Schipper, K. (2005). The market pricing of accruals quality. *Journal of Accounting and Economics*, 39, 295–327.

Hamdan, A.M.M., Mushtaha, S.M.S., and Al-Sartawi, A.A.M. (2013). The audit committee characteristics and earnings quality: Evidence from Jordan. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 7(4), 51–80.

Jensen, M., and Mecking, W. (1976). *Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs, and ownership structure*. Retrieved December 25, 2010, from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=94043

- Khaoula, A., and Ali, Z.M. (2012). The board of directors and the corporate tax planning: Empirical Evidence from Tunisia. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 2(2), 142–157.
- Koanantachai, R. (2013). *Tax aggressiveness, corporate governance, and firm value: An empirical evidence from Thailand*. Master of Science Program in Finance, Thammasat University, Bangkok, Thailand.
- Lisic, L.L. (2014). *Auditor-Provided Tax Services and Earnings Management in Tax Expense: The Importance of Audit Committees*. Retrieved February 16, 2015, from <http://papers.ssrn.com/abstract=2150374>
- Lo, A.W.Y., Wong, R.M.K., and Firth, M. (2010). Can corporate governance deter management from manipulating earnings? Evidence from related-party sales transactions in China. *Journal of Corporate Finance*, 16, 225–235.
- Minnick, K., and Noga, T. (2010). Do corporate governance characteristics influence tax management? *Journal of Corporate Finance*, 16, 703–718.
- Mulyadi, M.S., and Anwar, Y. (2015). Corporate Governance, Earning Management and Tax Management, *Journal of Procedia Social and Behavioral Sciences*, 177, 363–366.
- Richardson, G., Taylor, G., and Lanis, R. (2013). The impact of board of director oversight characteristics on corporate tax aggressiveness: An empirical analysis. *J. Account. Public Policy*, 32, 61–80.
- Robinson, J.R., Xue, Y., and Zhang, M.H. (2012). *Tax planning and financial expertise in the audit committee*. Retrieved February 16, 2015, from <http://papers.ssrn.com/abstract=1016003>
- Sathaya Thanjunpong. (2014). The impact of good corporate governance on tax planning of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. *Journal of Accounting Profession*, 10(28), 5–18.
- Stewart, J., and Munro, L. (2007). The Impact of Audit Committee Existence and Audit Committee Meeting Frequency on the External Audit: Perceptions of Australian Auditors. *International Journal of Auditing*, 11, 51–69.
- Tanyaporn Tantavavong. (2009). *A study of the determinants of tax planning and the association between tax planning and firm value: An empirical evidence of Thailand*. Doctoral dissertation, Ph.D.(accounting), Chulalongkorn University, Bangkok.
- Taylor, G., and Richardson, G. (2014). Incentives for corporate tax planning and reporting: Empirical evidence from Australia. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 10, 1–15.
- Watts, R.L., and Zimmerman, J.L. (1990). Positive accounting theory: A ten year perspective. *The Accounting Review*, 65(1), 131–156.
- Wiwattanakantang, Y. (2001). Controlling Shareholders and Corporate Value: Evidence from Thailand, *Pacific-Basin Finance Journal*, 9, 323–362.
- Zemzem, Z., and Ftouhi, K.(2013). The Effects of Board of Directors' Characteristics on Tax Aggressiveness. *Research Journal of Finance and Accounting*, 4(4), 140–147.